

בִּירְדָן פֶּקֶד'

אבני יסוד -

יהושע מצוה את בני ישראל - שיקחו שנים עשר איש. יפרישום, כדי שיהיו **מוכנים** לשאת שנים עשר אבנים מהירדן. אחר, כשעברו את הירדן בא צווי ה' אליו, על כך.

והיאך ידע יהושע להכין קודם שנצטוה? - עשה זאת ע"פ צווי של משה, והי' ביום אשר תעברו את הירדן, והקמות לך אבנים גדולות.

ואם כבר ידע זאת, מה הוסיף לו הצווי? - הנה משה יאמר, תקימו את האבנים האלה, בהר עיבל. ועתה הוסיף לו צווי להקים במקום אשר ילינו בו הלילה. להקים בגלגל.

וכיצד יבואו יחד שני הצווים? ואיך יהי' המעשה לבסוף? - הנה כך עשה יהושע: צוה לשנים עשר האנשים אשר הכין עוד מקודם, לקחת שנים עשר אבנים ממצב רגלי הכהנים, ולהעמיד במקומם שנים עשר אבנים אחרות. ואת האבנים שלקחו, הביאו להר עיבל, ובנו מהם מזבח, וכתבו עליו את כל התורה בשבעים לשון. אחר אמרו את הברכות והקללות, ופירקו את המזבח ובאו לגלגל, והקימוהו שם. ולנו בגלגל.

ומה באו ללמדנו שנים עשר אבנים אלו? - אמר יהושע: למען תהי' זאת אות בקרבכם. לזכרון.

אות, על שלשת היסודות עליהם מושתת כל אמונתנו - ולכך אמר להם לקחת אבנים, כי יסוד כל בנין הוא אבן פינה.

והיסוד הראשון הוא - כי יש בורא לעולם המנהיגו, והא משגיח ובידו לעשות בעולמו כרצונו. ובקיעת הירדן הוא אות לכך. ולמען נזכור כי מי הירדן נכרתו, העמיד יהושע שנים עשר אבנים בירדן, במקומם של האבנים שנלקחו משם. והם אות וזכרון כי מי הירדן נכרתו. אות להנהגתו של הבורא. - בורא יש מאין.

היסוד השני הוא - כי הבורא ברוך הוא, נתן לנו את תורתו, והורה לנו את הדרך אשר נלך בה. לכך נצטוו, לכתוב על אבני המזבח את התורה בשבעים לשון. והוא אות וזכרון כי מי הירדן נכרתו בגלל ארון ברית ה'. בזכות התורה שהיא קיומו של העולם. **-תורה מן השמים.**

והיסוד השלישי הינו - כי הבורא שציונו את המעשה אשר נעשה, נותן שכר טוב להולכים בתמים, ומעניש לעוברי רצונו. וזו הברית שהזכיר להם יהושע לישראל בעודם בתוך הירדן, על מנת כן, אתם עוברים את הירדן. ע"מ שתורישו את היושבים בה. יען שהם עשו כתועבותם, ואתם חביביו של מקום. לכן הי"ת מורישם מפניכם. והאות לכך: הברכות והקללות, בהר עיבל. ברוך האיש אשר יקים דברי התורה הזאת, וארור אשר לא יקים. הברכות והקללות מול מזבח האבנים. **-שכר ועונש.**

ומדוע להעמידם בגלגל? - כך ציוה הבורא. כדי **שאומות העולם** יוכלו לבא **וללמוד את** התורה. וע"כ נענשו לבסוף. כי יכלו ללמוד ולא למדו.

סיכום -

וכשעברו את הירדן - ב' בניסן עברו. וכשנכנסו הכהנים לירדן, בצידו המזרחי, מי הירדן נעמדו. וכאשר סיימו לעבור, עלו הכהנים בחזרה לעברו המזרחי של הירדן. והירדן שב להילוכו. נמצא כל ישראל בצד אחד, בצד מערב, והכהנים בצד מזרח. ואז נשא הארון את נושאו, והכהנים נושאי הארון עברו את הירדן, לאחר ששב כבר לזרום. ובני ראובן, ובני גד וחצי שבט מנשה, עברו חלוצים לפני העם.

ביום ההוא **גִּדְלָה יְהוָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל,**
וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ כְּאִשֶּׁר יֵרְאוּ אֶת מֹשֶׁה כָּל יְמֵי חַיָּיו.

(א) ויהי כאשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן ויאמר יהוה אל יהושע לאמר :

(ב) קחו לכם מן העם שנים עשר אנשים איש אחד אחד משבט :

(ג) וצוו אותם לאמר שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכין שנים עשרה אנשים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה : מתוך הירדן - כיון שכבר חצו את הירדן, ויצאו ממנו, הוצרך לומר להם שאו מתוך הירדן. (מצודות. וכך פירש"י לקמן, פסוק ה', אל תוך הירדן).

(ד) ויקרא יהושע אל שנים העשר איש אשר הכין מבני ישראל איש אחד איש אחד משבט :

(ה) ויאמר להם יהושע עברו לפני ארון יהוה אלהיכם אל תוך הירדן והרימו לכם איש אבן אחת על שכם למספר שבטי בני ישראל : אל תוך הירדן - כיון שכבר חצו את הירדן, ויצאו ממנו, הוצרך לומר להם עברו אל תוך הירדן. (רש"י. ועיי' לעיל פסוק ג'. בדברי המצודות).

(ו) למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האנשים האלה לכם :

(ז) ואמרתם להם אשר נכרתו מימי הירדן מפני ארון ברית יהוה בעברו בירדן נכרתו מי הירדן והיו האנשים האלה לזכרון לבני ישראל עד עולם :

(ח) ויעשו כן בני ישראל כאשר צוה יהושע וישאו שתי עשרה אנשים מתוך הירדן כאשר דבר יהוה אל יהושע למספר שבטי בני ישראל ויעברו עמם אל המלון וינחום שם :

(ט) ושתיים עשרה אנשים הקים יהושע בתוך הירדן תחת מצב רגלי הכהנים נשאי ארון הברית ויהיו שם עד היום הזה : עד היום הזה, פי' עד עולם. כיון שתמיד יהי' מי שיקרא, "עד היום הזה". (מצודות).

(י) והכהנים נשאי הארון עמדים בתוך הירדן עד תם כל הדבר אשר צוה יהוה את יהושע לדבר אל העם ככל אשר צוה משה את יהושע וימיהו העם ויעברו : עד תום כל הדבר - עודם בירדן השביעם יהושע : ע"מ כן אתם עוברים, ע"מ שתורישו את יושבי הארץ. (רש"י ומצודות).

(יא) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּם כָּל הָעָם לַעֲבוֹר וַיַּעֲבֹר אֶרֶוֹן יְהוָה וַהֲכִהֲנִים לִפְנֵי הָעָם :
שיטת רש"י : הכהנים נושאי הארון ירדו למים, ואז נבקע הירדן, והכהנים עומדים במקומם, ממש בשפת הירדן המזרחי. לאחר שסיימו ישראל לעבור לצדו המערבי של הירדן, עלו הכהנים לאחוריהם, אל עבר הירדן המזרחי. נמצא כל ישראל בצד אחד (מערב), והארון בצד שני (מזרח). ואז נשא הארון את נושאו מעל המים ועבר, חצה, את הירדן. לפני העם - לעיני העם.
שיטת המצודות : הכהנים עמדו בשפת הירדן המערבי, וכאשר עברו ישראל עדיין הכהנים בתוך הירדן. נמצא שישראל נמצאים לפני הארון, הקדימו את הארון. ואז שב הארון ללכת, לפני העם - כרגיל, שהארון מראה את הדרך.

(יב) וַיַּעֲבֹרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה חֲמִשִּׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵיהֶם מֹשֶׁה :

(יג) כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי הַצָּבָא עָבְרוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה אֶל עֲרֵבוֹת יְרִיחוֹ :
חלוצי צבא - מזוינים בכלי זין, (מצודות). לפני ד' - בשליחות של מקום, (מצודות).
ערבות יריחו - מדבר יריחו, (מצודות).

(יד) בַּיּוֹם הַהוּא גָּדַל יְהוָה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר יֵרְאוּ אֶת מֹשֶׁה כָּל יְמֵי חַיָּו :

(טו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר :

(טז) צֹוֶה אֶת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֶרֶוֹן הָעֵדוּת וַיַּעֲלוּ מִן הַיַּרְדֵּן : (עיי' רש"י, ועיי' לעיל פסוק י"א).

(יז) וַיֵּצֵאוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עָלוּ מִן הַיַּרְדֵּן :

(יח) וַיְהִי בַּעֲלֹת \ (פְּעֻלָּתוֹ) הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֶרֶוֹן בְּרִית יְהוָה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְקוּ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הַחֲרָבָה וַיֵּשְׁבוּ מִי הַיַּרְדֵּן לְמִקְוָמָם וַיִּלְכּוּ כְּתִמּוֹל שְׁלֹשׁוֹם עַל כָּל גְּדוּתָיו :

(יט) וְהָעָם עָלוּ מִן הַיַּרְדֵּן בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן וַיַּחֲנוּ בְּגִלְגָּל בְּקֶצֶה מִזְרַח יְרִיחוֹ :

(כ) וְאֵת שְׁתֵּים עָשָׂרָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן הַיַּרְדֵּן הַקִּים יְהוֹשֻׁעַ בְּגִלְגָּל :

(כא) וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאַלֹּן בְּנֵיכֶם מָחָר אֶת אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה :

(כב) והודעתם את בניכם לאמר ביבשה עבר ישראל את הירדן הזה:

(כג) אשר הוביש יהוה אלהיכם את מי הירדן מפניכם עד עברכם באשר עשה יהוה אלהיכם לים סוף אשר הוביש מפנינו עד עברנו:

(כד) למען דעת כל עמי הארץ את יד יהוה כי חזקה היא למען יראתם את יהוה אלהיכם כל הימים:

במהברות:

עודם בירדן:

- א. צו לקחת שנים עשר אבנים, לאות ולזכרון. כי נכרתו מימי הירדן, מפני ארון ברית ה'.
- ב. השביעם יהושע: ע"מ כן אתם עוברים. ע"מ שתורישו את יושבי הארץ.

עלו מן הירדן:

יצאו לצידו המערבי. הכהנים נשארו עדיין בצידו המזרחי. הכהנים נצטוו לחזור לאחוריהם, למזרח הירדן. המים שבו לזרום. הארון נשא את נושאו, מעל המים, לצידו המערבי של הירדן. (ניצויין כי זו שיטת רש"י, והמצודות חלוק עליו).

האבנים:

באו להר עיבל. בנו מזבח מאבני הירדן, וסדוהו בסיד. כתבו עליו את כל התורה, בשבעים לשון. ברכות וקללות על הר גריזים והר עיבל. פירקו את המזבח, באו לגלגל ללון שם, והקימו את המזבח בגלגל.

שאלות חזרה:

1. מהי מטרת הקמת האבנים. לישראל! ולאומות העולם!
- אתגר: נסי למצוא את הדומה ואת השונה, בין קריעת ים-סוף לבין נס בקיעת הירדן.

תשובות:

- א. לישראל ג' יסודות האמונה. בורא יש מאין. שהרי אלוט על הטבע, גזע את הירדן.
- תורה מן השמים. שהרי בזכות ארון הצרית גזע הירדן. שכן ואלה הברכות והקללות על הר עיבל.

אתגר: